

Il-Monument lil Mikiel Anton Vassalli; xoghol l-iskultur Anton Agius – (ghadu abbozz fl-istudju ta' l-iskultur).

M. A. Vassalli Mfakkar

Mons. Law. Cachia

NHAR IT-TNEJN, 4 ta' Mejju, 1987, l-Onor. Prim Ministru Dr. Karmenu Mifsud Bonnici kixef monument tal-bronż li juri lil Mikiel Anton Vassalli bil-qieghda fuq il-blat b'idu wahda fuq tliet kotba u b'idu l-oħra żżomm bandiera. Dan il-monument li hu biċċa xoghol tasew sabiha ta' l-iskultur Anton Agius tbierek minni f'isem l-Arċisqof ta' Malta. Jiena kelli wkoll ix-xorti li nagħmel id-diskors ta' l-okkażjoni.

Il-monument lil Vassalli sar bil-hidma u t-thabrik ta' Kumitat imwaqqaf għalhekk li kellu bhala President lil l-Onor. Dr. Philip Muscat li ta kull għajnuna, ukoll bhala ministru, biex din it-tifkira ssehħ u tkun wahda tasew xierqa. Il-poplu Malti wkoll ta sehmu bil-kontribuzzjonijiet ta' flus, hekk li dan il-monument ingabar u nhadem fl-iqsar żmien possibbli.

Nghid għalija, għall-bidu kont xtaqt li dan il-monument isir x'imkien fil-qalba ta' Haż-Żebbuġ. Izda meta kien lest u mqieghed f'postu, ma stajtx ma nammettix li tasew żejjen kemm id-dhul ta' Haż-Żebbuġ kif ukoll it-triq traffikuża li tiehu lejn ir-Rabat u l-Imdina minn fejn ighaddu mijiet ta' karrozzi kuljum u li jduru ma' dan il-monument, li għalhekk qed ikun tifkira tasew kontinwa ta' dan il-Malti kbir.

M. A. Vassalli kien Missier l-Ilsien Malti, jew forsi ahjar nghidu ma' Dun Karm, Missier l-Ilsien Malti miktub. Kien Vassalli li għamel l-ewwel studji xjentifiċi ta' dan l-Ilsien għażiż u qadim tagħna. Jixraq għalhekk li, barra b'dan il-Mafkar tal-bronż, Vassalli jkun imfakkar fl-iskejjel kollha Maltin billi hajtu tkun studjata minn kull min jistudja l-Malti.

Kien sewwa sew fil-paġni ta' din ir-rivista li Vassalli reġa' tqajjem mill-qabar bil-hidma tas-Sur Nin Cremona li hawnhekk beda jikteb hajtu f'sensiela ta' artikli li dehru mill-1932 'il quddiem. Imbagħad is-Sur Nin kien gabar dawk l-artikli fi ktieb fis-sena 1937.

Dun Karm Psaila, il-poeta nazzjonali u wiehed mill-kolonna ta' l-Akkademja tagħna u ta' din ir-rivista, kien għen ukoll biex jitfakkar Vassalli billi semmieh fid-dahla għat-traduzzjoni "L-Oqbra" ta' Ugo Foscolo. Anzi Dun Karm kien stqarr li ried li dik il-poeżija kbira li qaleb mit-Taljan tkun bhal monument iehor lil Vassalli.

Minn meta kiteb Cremona sal-lum saru xi ricerki oħra dwar Vassalli u għalhekk jiena hadt hsieb li nigbor fil-qosor dak kollu li nkiteb, kemm minn Cremona kif ukoll minn kontributori li ġew wara, fi ktejjeb ta' madwar 40 paġna.